

Právní aspekty pořizování zvláštní allografní závěti nevidomou osobou **Legal aspects of making a special allographic testament by a blind person**

Mgr. Veronika Nováková

Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta právnická, katedra občanského práva

Anotace

Osoby nevidomé mohou upravit své záležitosti pro případ smrti prostřednictvím tzv. zvláštní allografní závěti. Základní podmínky pro její pořízení zakotvuje především zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Cílem článku je vymezení základních právních atributů spojených s problematikou pořizování allografní závěti nevidomou osobou z pohledu platné právní úpravy a související judikatury českých soudů, jakož i zhodnocení ve vztahu k jejich fungování v praxi a odrazu v právní jistotě především nevidomých osob jakožto pořizovatelů.

Annotation

Blind persons can arrange their affairs in the event of death by a so-called special allographic testament. The basic conditions for its creation are established primarily by Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code, as amended. The aim of the article is to define the basic legal attributes related to the issue of making an allographic testament by a blind person from the perspective of the applicable legislation and related case law of the Czech courts, as well as to evaluate them in relation to their functioning in practice and their reflection in the legal certainty of blind persons.

Klíčová slova

Zvláštní allografní závěť, dědické právo, občanský zákoník

Keywords

Special allographic testament, inheritance law, Civil Code

Úvod

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“), umožňuje osobám nevidomým upravit své záležitosti pro případ smrti. Ve vztahu k této skupině osob však lze rozlišovat několik základních situací, k nimž se váže i odlišná právní úprava. První z nich představuje případ, kdy je pořizovatel nevidomým, avšak je schopen se podepsat, popř. učinit jiné vlastní znamení nahrazující jeho podpis. Dále je skupina osob nevidomých či s jiným smyslovým postižením, která není schopna se podepsat, ani učinit jiné vlastní znamení. Je však nutno dodat, že se lze v praxi setkat i s jinými případy, kdy je pořizovatel buď plně zdrav, avšak neumí číst, nebo momentálně trpí určitou nemocí, úrazem apod., jež mu znemožňují pořízení závěti v běžném režimu.

Pro první kategorii připadá v úvahu pořízení závěti soukromou listinou ve formě tzv. zvláštní allografní závěti, jež je upravena zejména ustanoveními § 1535 a § 1536 OZ. Ostatní zmíněné situace, kdy osoba nemůže z jakéhokoliv důvodu číst, psát nebo neovládá zvláštní způsoby dorozumívání, vyžadují sepsání

závěti pouze ve formě notářského zápisu v souladu s ustanovením § 563 odst. 3 OZ. Ambicí autorky není vyčerpávajícím způsobem zodpovědět veškeré otázky, jež toto téma nabízí. Ústřední cíl tohoto článku představuje zejména analýza základních zákonných podmínek pro pořízení zvláštní allografní závěti nevidomými osobami, související soudní judikatury a jejich zhodnocení ve vztahu k právní praxi a především pak právní jistotě občanů jakožto pořizovatelů závěti.

Pojem nevidomá osoba

Označení nevidomá osoba, s nímž OZ pracuje ve vztahu ke zvláštní allografní závěti, může vyvolat určité nejasnosti a výkladové problémy, jelikož zcela absentuje jakákoliv legální definice tohoto termínu. Tomuto nepomáhá ani fakt, že vedle pojmu nevidomá osoba používá OZ i termín osoba se smyslovým postižením. Toto dle názoru autorky vyvolává klamavý dojem, že na osoby nevidomé se vztahuje pouze ustanovení § 1535 odst. 1 OZ, což však není pravdou. Nevidomá osoba je totiž rovněž osobou se smyslovým postižením, a proto se na ni vztahuje rovněž i zmíněné ustanovení § 1536 OZ.

V medicíně je označení nevidomost obecně využíváno pro nejzávažnější zrakové postižení, jež se projevuje tím, že daná osoba není schopna vnímat signály z okolí zrakovou cestou. V právním prostředí se ve vztahu ke zrakovým postižením využívá mezinárodní obecná klasifikace Světové zdravotnické organizace, jež rozlišuje pět skupin: střední slabozrakost, silná slabozrakost, těžce slabý zrak, praktická nevidomost a úplná nevidomost.^[1] V tuzemském právním prostředí s tímto pojmem vedle OZ pracují též zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, a vyhláška č. 388/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. Zmíněné právní předpisy, s výjimkou OZ, pojem nevidomost užívají ve spojení s tzv. těžkým zrakovým postižením, avšak rovněž jako OZ jeho přesnou definici neposkytují.

Vymezení pojmu nevidomá osoba je tedy ponecháno na úvaze soudů, přičemž Nejvyšší soud jej v rozsudku ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 30 Cdo 2567/2004 vyložil tak, že: „*Osobou nevidomou se rozumí osoba, již zrakové postižení (nekompenzovatelné technickými či jinými pomůckami) zcela znemožňuje, popřípadě podstatně snižuje možnost v celém rozsahu vnímat okolnosti [...]*“. Obdobný postoj zastávají i Martin Šešina a Karel Wawerka, kteří pojem vykládají, tak že: „*Za nevidomé se považuje ten, kdo vůbec nevidí, avšak stejně by měl být posuzován i ten, kdo má pouze zbytky zraku, přičemž zasažení je takové, že vidí jen šedé obrysy věcí a nemůže text přečíst ani s brýlemi, ani s lupou.*“^[2]

Nejvyšší soud do skupiny nevidomých tedy řadí každého, kdo trpí zrakovým postižením, jež nelze kompenzovat zdravotními pomůckami. Toto je však dle názoru autorky v rozporu s dnešním přístupem lékařů, kteří za nevidomé považují pouze ty osoby, které nerozeznají světlo ani tmou, a ostatní řadí pod jiné zrakové vady.^[3] Tento nedostatek může způsobit, že určitá osoba nebude lékařem shledána jako nevidomá, ale bude jí například diagnostikována slabozrakost, při které jí nepomohou ani brýle či jiné zdravotní pomůcky. Tento rozdílný přístup lékařů a právníků může v praxi způsobit výkladové problémy se zásadními následky zejména v případném soudním sporu, v němž bude lékařskou zprávou, výsledkem lékaře apod. dokládáno, že osoba byla či naopak nebyla nevidomou.

Vedle zmíněného přístupu Nejvyššího soudu však například Roman Fiala a Kamila Beerová vykládají pojem nevidomost více restriktivně: „*Osoby nevidomé, tedy osoby s nejvyšším stupněm zrakového*

postižení (dříve označované jako osoby slepé) [...]”^[4] K tomuto výkladu se přiklání i autorka, jelikož je toho názoru, že má být tento pojem vždy vykládán s ohledem na celkový zdravotní stav člověka a především jeho schopnost vnímat okolí svým zrakem, tedy zejména schopnost přečíst obsah listiny. Současně nastavená terminologie OZ může způsobit určitý stav právní nejistoty, jelikož nemusí být vždy zřejmé, zda je daná osoba nevidomou, či nikoliv. Osobě nevidomé přitom vyplývá z právních předpisů řada právních nároků, a proto by mělo být právními předpisy postaveno najisto, koho za ni lze považovat.

Rozbor právní úpravy a praxe pořízení zvláštní allografní závěti nevidomou osobou

Vedle formálních náležitostí obecné allografní závěti vymezených ustanovením § 1534 OZ, jež nebudou na tomto místě blíže rozebírány, musí zvláštní allografní závěť splňovat zákonné požadavky vymezené především v ustanovení § 1535 odst. 1 OZ. S ohledem na skutečnost, že nevidomý je současně osobou se smyslovým postižením, která rozhodně nemůže číst a v určitých případech i psát, lze mít za to, že by mělo být při pořizování zvláštní allografní závěti nevidomým postupováno rovněž v souladu s ustanovením § 1536 OZ. V závěti by tedy měly být uvedeny taktéž údaje o tom, že zůstavitel nemůže číst nebo psát, kdo závěť sepsal, kdo ji přečetl a jakým způsobem zůstavitel potvrdil, že listina obsahuje jeho poslední vůli.^[5] V případě, kdy by zákonné náležitosti zvláštní allografní závěti nebyly splněny, vedlo by to k absolutní neplatnosti závěti dle ustanovení § 588 OZ.

Jedním ze zákonných požadavků, které při pořizování zvláštní allografní závěti nevidomým vymezuje ustanovení § 1535 odst. 1 OZ, je ten, že je třeba součinnosti tří současně přítomných svědků,^[6] před nimiž musí být učiněn příslušný projev vůle. Je třeba též zmínit, že svědek musí být touto svou funkcí přímo pověřen, nemůže se pořízení závěti účastnit pouze náhodně,^[7] a je-li allografní závěť pořizována v cizím jazyce, musí jej ovládat nejen pořizovatel, ale i přítomní svědci.^[8] Pořizovatel by měl před těmito svědky vyslovit obsah závěti, zejména kdo bude povolán za dědice; jaké podíly mají mít dědici na pozůstalosti; způsob rozdělení majetku mezi dědice; a rovněž by měl vyslovit i případné vedlejší doložky závěti apod.^[9] Z uvedeného lze dovodit, že nepostačuje, aby zůstavitel před svědky pouze potvrdil, že listina obsahuje jeho vůli. Účelem této podmínky je zajištění vyšší právní jistoty, jelikož s ohledem na skutečnost, že zůstavitel nese-psal závěť vlastní rukou, ale jen ji sám podepsal, a zároveň trpí nevidomostí, nemůže zvláštní allografní závěť sama o sobě představovat spolehlivý doklad o tom, že obsahuje skutečnou poslední vůli pořizovatele.

Po sepsání listiny obsahující poslední vůli zůstavitele musí být přečtena nahlas svědkem, který ji nese-psal. Skutečnost, že osoba, jež závěť sepiše, ji nemůže pořizovateli přečíst nebo přetlumočit je logická, jelikož v opačném případě by zde byl ponechán poměrně široký prostor pro falšování závěti. V tomto směru lze tedy shledat platnou právní úpravu za vhodnou, jelikož poskytuje pořizovateli jistou míru právní ochrany. Zároveň však skutečnost, že předčitatelem či tlumočnickem musí být osoba svědka, představuje novinku, kterou přinesl OZ. Dřívější úprava totiž umožňovala, aby předčitatelem či tlumočnickem byla i osoba odlišná od svědků závěti. Důvodová zpráva v tomto směru mlčí, a proto není zřejmé, z jakého konkrétního důvodu se k tomuto zpřísnění zákonodárce uchýlil. Není tak z pohledu autorky ani jasné, v čem konkrétně by pak tato podmínka měla přispět k vyšší právní ochraně pořizovateli, a proto ji považuje autorka za nadbytečnou.

Ustanovení § 1535 odst. 2 OZ stanovuje, že „všichni svědci musí ovládat způsob dorozumívání, kterým je obsah listiny tlumočen.“ Dle názoru autorky by však bylo vhodnější znalost jazyka a zvláštního způsobu dorozumívání ze strany svědků navázat nejen na obsah listiny, ale též na způsob projevu vůle zůstavitele, jelikož ten je podstatnou podmínkou pro platnost zvláštní allografní závěti, jak bude dále rozebráno. Platnou právní úpravou je tedy v současné době zákonodárci dle názoru autorky ponecháno riziko na samotném pořizovateli, který musí pečlivě vybírat osoby svědků tak, aby tyto byly schopny skutečně osvědčit jeho učiněný projev vůle. Mohou tak teoreticky vzniknout i sporné situace, kdy si svědci ohledně projevu vůle pořizovatele nebudou jisti, jelikož nebudou všichni z nich plně ovládat obvyklá znamení běžně používaná pořizovatelem. Toto pak může mít fatální následky při posuzování platnosti zvláštní allografní závěti ze strany soudu.

Jak již bylo předestřeno, po přečtení či jiným způsobem zprostředkovaným obsahem listiny jej zůstavitel před svědky potvrdí. Takovýto projev vůle ve formě prohlášení musí být výslovný, nikoliv konkludentní, přičemž zůstavitel může užít jakýchkoliv slov, z nichž bude zřejmé, že daná listina skutečně obsahuje jeho poslední vůli.^[10] Je-li nevidomý zůstavitel schopen se podepsat, učiní tak na listině svou rukou podpis, ke kterému jeden ze svědků připiše jméno zůstavitele. Řada nevidomých osob je běžně schopna se podepsat, zpravidla za přítomnosti svého asistenta. Ten položí podpisovou šablonu na místo pro podpis, následně položí ukazováček volné ruky nevidomého na místo, kde má být podpis učiněn, a posléze položí hrot psací potřeby, jež nevidomý drží, na místo určené pro podpis nevidomého. Podpis zůstavitele musí být tedy vlastnoruční, nelze použít podpisové razítko.^[11]

Není-li nevidomý zůstavitel schopen vlastnoručního podpisu, jelikož není schopen psát, může se postupovat podle ustanovení § 563 odst. 1 OZ. Uvedené zákonné ustanovení umožňuje realizaci právního jednání osobám, které nemohou číst nebo psát, tím, že nahradí svůj vlastnoruční podpis jiným vlastním znamením,^[12] k němuž jeden ze svědků připojí jméno zůstavitele. Obvyklé znamení by mělo být provedeno způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, že daná listina skutečně obsahuje jeho poslední vůli (například kývnutí hlavou, ale rovněž i zřejmý projev radosti zůstavitele po sepsání závěti, že má záležitosti ohledně pozůstalosti vyřešené).^[13] Znalost určitých znamení typických a obvyklých pro pořizovatele je tedy u svědků zcela klíčová, avšak zákonem není nikterak zakotvena, čímž se opět projevuje již výše diskutovaný problém ve vztahu k nutnosti znalosti způsobu dorozumívání pořizovatele ze strany svědků.

Pořizovatelův vlastnoruční podpis, popř. jeho vlastní znamení, musí být vždy umístěny na úplném konci závěti, a to z důvodu vyloučení možnosti jejího pozdějšího doplnění v rozporu s vůlí pořizovatele. Uvedené vyplývá například z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 21 Cdo 5591/2015: „Podpis zůstavitele musí být umístěn na konci textu závěti tak, aby jím byl kryt (stvrzen) projev vůle zůstavitele vyjádřený v závěti, zejména obligatorní náležitost každé závěti – povolání jedné či více osob za dědice; v rozsahu, v němž by projev vůle zůstavitele v závěti nebyl kryt jeho podpisem, nemůže mít účinky zamýšlené zůstavitelem, ale mohl by sloužit pouze k vysvětlení vůle zůstavitele.“ Není-li však zůstavitel vlastnoručního podpisu, popř. jiného vlastního znamení, schopen, je možné pořídit závěť pouze ve formě veřejné listiny.

Další podstatnou podmínkou pro platnost zvláštní allografní závěti je přítomnost podpisů všech svědků vedle podpisu zůstavitele. V souvislosti s tímto zákon ukládá, že „k podpisu zpravidla připojí doložku

poukazující na jeho vlastnost jako svědka a údaje, podle nichž ho lze zjistit. Vzhledem k dispozitivnosti právní úpravy, jež stanovuje, že svědek „*k podpisu zpravidla připojí doložku*“, však nelze v případě nedostatku svědecké doložky dovozovat neplatnost závěti. Autorka toto považuje za velký nedostatek platné právní úpravy a její slabé místo, jelikož právě u zvláštní allografní závěti hrají svědci velmi důležitou roli. V pozůstalostním řízení musí být svědci vyslechnuti, přičemž případná absence osobních údajů svědka by mohla provedení výslechu zcela zmařit, což by mohlo mít i neblahé následky pro platnost závěti. Zvláště pak by mohl být problém v případě, kdy by mezi svědky panoval rozpor, některý ze svědků se stal nezpůsobilým k podání svědeckví apod. Na základě uvedeného by dle názoru autorky bylo vhodné, aby se připojení svědecké doložky stalo výslovnou zákonnou podmínkou a nebylo její připojení ponecháno čistě na úvaze svědků. Údaje svědka totiž značně ulehčí budoucí řízení o pozůstalosti, jelikož svědci musejí být před soudem vyslechnuti v souladu s ustanovením § 146 odst. 1 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**ZŘS**“). Předmětnými povinnými údaji svědka by mohly být identifikační údaje člověka zakotvené v ustanovení § 3019 OZ, tedy jméno, bydliště a datum narození. Ostatní údaje usnadňující kontaktování svědka, například telefon, e-mail, rodné číslo apod., by pak dle názoru autorky mohly zůstat na dobrovolné bázi.

Úvahy *de lege ferenda* ve vztahu k moderním technologiím

Dosavadní právní úprava nepochybně obsahuje jisté mezery, které byly autorkou ve stručnosti nastíněny výše. Tyto nedostatky by mohly být primárně řešeny uvedením nových technologií do praxe, které by v případě svého osvědčení mohly sloužit jako podklad pro novelizaci příslušných právních norem. Je totiž obecně známo, že technický pokrok je v dnešní době stále rychlejší a dle názoru autorky není důvod, proč by se tomuto pokroku mělo vyhýbat právo, potažmo právní praxe. Naopak je dle autorky žádoucí, aby se v právní úpravě zrcadlila současná doba, která nepochybně využívá stále více moderní technologie.

V současné době již existují moderní technologie, které umožňují rozpoznávání hlasu člověka nebo převod řeči na text a transkripci. Jako příklad lze uvést software NEWTON Technologies, který je využíván v současné době zejména v českých nemocnicích, avšak do budoucna se uvažuje nad jeho využitím kupříkladu i v justici na soudech či státních zastupitelstvích, jelikož představuje významnou pomoc a časovou úsporu. Kromě odborných slov obsahuje i slova obecné češtiny, což umožňuje tvorbu klasických věc, a proto by bylo teoreticky možné i jeho běžné užívání za účelem přepisu textu závěti. Tímto by byly ve velké míře vyřešeny možné pochybnosti o vůli zůstavitele, jelikož by mohl sám mluvit a upravovat svou vlastní vůli za pomoci příslušného softwaru.

Určitou inspirací pro využívání moderních technologií v právní praxi může být v tomto směru dále i legislativa Spojeného království Velké Británie, která v reakci na pandemii Covid-19 uzákonila možné virtuální svědeckví závětí za pomoci videokonferenční technologie.^[14] Tyto videokonference bývají navíc nahrávány a uchovávány pro případné použití u soudu jako důkazní prostředek prokazující okolnosti vytvoření závěti zůstavitelem,^[15] což samo o sobě rovněž vede k posílení právní jistoty zůstavitele.

Další zajímavou možností může představovat vytvoření závěti v Braillově písmu, kterou by si mohl nevidomý zůstavitel sám přečíst. Ačkoliv toto není dosud v praxi zcela běžné, není to dle názoru autorky vyloučeno. Zákon totiž hovoří o povinnosti písemné formy závěti, přičemž Braillovo písmo je obecně

popisováno a chápáno jako specifický druh písma pro osoby se zrakovým postižením. Z tohoto lze odvodit, že závěť sepsaná v Braillově písmu naplňuje zákonné podmínky a nic nebrání jejímu vytvoření. Dle názoru autorky by takováto závěť více přispěla k posílení důkazní hodnoty o skutečné poslední vůli zůstavitele a předešla případným dědickým sporům. Tento názor podporuje skutečnost, že i rakouská doktrína připouští závěti sepsané slepeckým písmem.^[16] Je však třeba přisvědčit tomu, že i zde by existoval jistý prostor pro pochybnosti o skutečné vůli zůstavitele, na druhou stranu však dle názoru autorky může posílit jistou právní jistotu a rovněž i důvěru zůstavitele minimálně kopie textu závěti právě v Braillově písmu, která dosud rovněž není běžnou praxí.

Závěr

Je pravdou, že OZ stanovuje poměrně přísné podmínky kladené na pořízení zvláštní allografní závěti. Ty jsou však odůvodněny jednak tím, že závěť v obecné rovině zakládá závažné právní důsledky po smrti zůstavitele, kdy již lze jeho vůli jen obtížně rekonstruovat, a zároveň je zvláštní allografní závěť pořizována nevidomou osobou. Zvýšené nároky kladené OZ proto nelze považovat za přepjatý formalismus, jsou naopak zcela na místě. Je to v podstatě i určitá daň za to, že je více zabezpečeno to, že byl projev vůle nevidomé osoby učiněný vážně a svobodně.

Na druhé straně však OZ dosud trpí určitými mezerami, které mohou dle názoru autorky způsobit nedostatek právní jistoty pořizovatele a rovněž i vznik pozůstalostních sporů ohledně platnosti zvláštní allografní závěti. Z provedené analýzy je dle autorky minimálně zřejmé, že současná právní úprava může na občany působit dosti zmatečně, jelikož se výklad jednotlivých ustanovení OZ ve vztahu ke zvláštní allografní závěti neobejde bez určitých znalostí a logických úvah. Absentuje jakýkoliv stabilní právní výklad pojmu nevidomé osoby či osoby se smyslovým postižením a rovněž nejsou pevně stanovena pravidla pro označení svědků, jakož i povinnosti jejich znalosti obvyklých znamení používaných pořizovatelem při jeho poslední vůli. To vše nepřispívá ke zvýšení právní jistoty.

Uvedené nedostatky by dle názoru autorky mohly být zhojeny nejen změnou právní úpravy, například v podobě zakotvení povinnosti připojení svědecké doložky se základními identifikačními údaji člověka, ale i využitím moderních technologií, které bývají již běžnou praxí v zahraničí a mohly by tak být inspirací i pro českou právní praxi. Nedojde-li totiž v budoucnu k přijetí určitých novel, bude třeba najít odpovědi na právní otázky, jež mohou vyvstat při pozůstalostních sporech, které dosud nebyly právní praxí stabilně vyloženy.

Použité informačné zdroje

Dvořák, J., Fiala, J., Šešina, M., Švestka, J., Wawerka, K., Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720), Wolters Kluwer: 2019, ISBN: 978-80-7598-412-8;

Fiala, R., Drápal, L., Občanský zákoník IV., Dědické právo (§ 1475-1720), Komentář, 1. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, ISBN: 978-80-7400-570-1;

Gschnitzer, F., Faistenberger, Ch., Österreichisches Erbrecht, 2. Vydání, Wien; New York: Springer-Verlag, 1983, s. 40;

LEGAL&GENERAL, Who can witness and sign a will? Březen, 2022, dostupné z:

<https://www.legalandgeneral.com/insurance/over-50-life-insurance/wills/who-can-witness-and-sign-a-will/>;

LEGAL&GENERAL, Making a will online, Září, 2023, dostupné z:

<https://www.legalandgeneral.com/insurance/over-50-life-insurance/wills/making-an-online-will/> ;

Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., Občanský zákoník: komentář, 2. Vydání, Praha: C.H. Beck, 2019, ISBN: 978-80-7400-747-7;

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2985/1999;

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 21 Cdo 5591/2015;

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 7. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2704/2017;

Rozsudek ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 30 Cdo 2567/2004;

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3332/2009;

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1/2007;

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 988/96;

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník;

Zákon č. 292/2013, o zvláštních řízeních soudních;

Zákon č. 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob;

Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů;

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník;

Klasifikace zrakového postižení podle WHO (Světové zdravotnické organizace), dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/podzim2009/XS080/um/Klasifikace_ZP.pdf

Poznámky pod čiarou

^[1] Klasifikace zrakového postižení podle WHO (Světové zdravotnické organizace), dostupné z: https://is.muni.cz/el/1431/podzim2009/XS080/um/Klasifikace_ZP.pdf

^[2] Dvořák, J., Fiala, J., Šešina, M., Švestka, J., Wawerka, K., Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720), Wolters Kluwer: 2019

^[3] Vedle nevidomosti lékaři rozlišují slabozrakost a další zrakové vady, u nichž brýle či jiné zdravotní pomůcky nepomáhají s vnímáním okolí pomocí zraku člověka.

^[4] Fiala, R., Drápal, L., Občanský zákoník IV, Dědické právo (§ 1475-1720), Komentář, 1. Vydání, Praha: C. H. Beck, 2015, s. 184 – 188

[5] Dvořák, J., Fiala, J., Šešina, M., Švestka, J., Wawerka, K., Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720), Wolters Kluwer: 2019

[6] Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 4. 7. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2704/2017 dovodil, že: „Nadbytečná přítomnost většího než zákonem požadovaného počtu svědků (tj. přítomnost tří a více svědků) a připojení jejich podpisu na závěti nemá zásadně negativní (ani pozitivní) dopad na platnost závěti. Mohla by se však projevit i kladně, kdyby mezi svědky závěti byla osoba, která vzhledem k ust. § 476e či 476f obč. zák. č. 40/1964 Sb. takovou funkci nemůže vykonávat.“

[7] Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 988/96

[8] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 7. 2018, sp. zn. 21 Cdo 2704/2017

[9] Dvořák, J., Fiala, J., Šešina, M., Švestka, J., Wawerka, K., Občanský zákoník: Komentář, Svazek IV, (§ 1475-1720), Wolters Kluwer: 2019

[10] Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2008, sp. zn. 21 Cdo 1/2007; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2011, sp. zn. 21 Cdo 3332/2009

[11] Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol., Občanský zákoník: komentář, 2. Vydání, Praha: C.H. Beck, 2019, s. 1605

[12] Vlastní znamení lze vykládat poměrně široce. Zůstavitel jej nemusí učinit pouze rukou (např. napsat tři křížky), ale také ústy, nohou apod. (např. otisk palce na noze).

[13] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 5. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2985/1999

[14] Jedná se o novelizaci Wills Act 1837, přičemž její účinnost má skončit 31. ledna 2024, avšak může být dále prodloužena v závislosti na pokynech v oblasti veřejného zdraví.

[15] LEGAL&GENERAL, Who can witness and sign a will? Březen, 2022, dostupné z: <https://www.legalandgeneral.com/insurance/over-50-life-insurance/wills/who-can-witness-and-sign-a-will/>

LEGAL&GENERAL, . Making a will online, Září, 2023, dostupné z: <https://www.legalandgeneral.com/insurance/over-50-life-insurance/wills/making-an-online-will/>

[16] Gschnitzer, F., Faistenberger, Ch., Österreichisches Erbrecht, 2. Vydání, Wien; New York: Springer-Verlag, 1983, s. 40